

VAHINGON- KORVAUSVELAN VANHENTUMINEN

Olli Norros

TALENTUM ■ Helsinki 2015

1. painos

Copyright © 2015 Talentum Media Oy ja Olli Norros
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

Kansi: Outi Pallari
Taitto: Marja-Leena Saari

ISBN 978-952-14-2436-6
ISBN 978-952-14-2437-3 (verkkokirja)
ISBN 978-952-14-2683-4 (sähkökirja)

BALTO Print
Liettua 2015

Palaute kirjasta: www.talentumshop.fi

Sisällys pääpiirteittäin

1	JOHDANTO	1
2	NORMIPOHJA JA SUHDE LÄHI-ILMIÖIHIN	7
2.1	Yleisesti vanhentumislain sääntelymallista	7
2.2	Vahingonkorvausvelkaa koskevat erityissäännöt vanhentumislaisissa	14
2.3	Suhde eräisiin lähi-ilmiöihin	17
3	ARGUMENTAATIOSTA VANHENTUMISKYSYMYKSISSÄ	33
3.1	Johdanto	33
3.2	Vanhentumissääntelyn tavoitteista	34
3.3	Vanhentumisen suhde perus- ja ihmisoikeuksiin	40
3.4	EU-oikeuden vaikutus	59
3.5	Oikeusvertailevan argumentaation merkityksestä	67
3.6	Yleisten tulkintaperiaatteiden hahmottelua	74
4	VAHINGONKORVAUSVASTUUN PERUSTEEN MERKITYS	81
4.1	Johdanto	81
4.2	Jako sopimus- ja deliktivastuuseen	82
4.3	Takautumisoikeudet	105
4.4	Rikoksella aiheutettu vahinko	119
4.5	Yhteenvedo	129

Sisällys pääpiirteittäin

5	TOISSIJAINEN VANHENTUMISAIKA	131
5.1	Sääntelystä yleisesti	131
5.2	Sopimuksenulkoisen vastuu	133
5.3	Sopimusperusteinen vastuu	147
5.4	Henkilö- ja ympäristövahinkoja koskeva rajoitus. . .	177
5.5	Yhteenveto	197
6	YLEINEN VANHENTUMISAIKA	199
6.1	Johdanto	199
6.2	Tietoisuuden syntymisestä yleisesti	200
6.3	Oikeuden sisältöä koskeva tietämättömyys	233
6.4	Sopimuksenulkoisen vastuu	269
6.5	Sopimusperusteinen vastuu	299
6.6	Erityissäännös asiamiehen vastuusta	319
6.7	Yhteenveto	332
7	VANHENTUMISEN KATKAISEMINEN	335
7.1	Johdanto	335
7.2	Velkojan korotettu yksilöintivaatimus.	339
7.3	Liitännäiskustannusten vanhentumisen katkeaminen	355
7.4	Katkeaminen velallisen suoritustoimen perusteella .	358
7.5	Yhteenveto	365
8	KOKOAVIA NÄKÖKOHTIA	367
8.1	Luvun tarkoituksesta.	367
8.2	Jäykän ja joustavan juridiikan kohtaaminen	367
8.3	Aineellisen velvoiteoikeuden merkitys tutkimus- aiheessa	369
8.4	Kansallista vai kansainvälistä oikeutta?	371
8.5	Yleisten tulkintaperiaatteiden merkitys	372

Sisällys

ESIPUHE	V
SISÄLLYS PÄÄPIIRTEITTÄIN	VII
LYHENTEITÄ	XV
1 JOHDANTO	1
2 NORMIPOHJA JA SUHDE LÄHI-ILMIÖIHIN	7
2.1 Yleisesti vanhentumislain sääntelymallista	7
2.2 Vahingonkorvausvelkaa koskevat erityissäännöt vanhentumislaisissa	14
2.3 Suhde eräisiin lähi-ilmioihin	17
2.3.1 Yleistä	17
2.3.2 Vanhentumisen suhde reklamaatio- velvollisuuteen	20
2.3.3 Vanhentumisen suhde vaatimusmääräaikaan	24
2.3.4 Vanhentumisen suhde lakiin kirjaamattomiin passiivisuusseuraamuksiin	29
3 ARGUMENTAATIOSTA VANHENTUMISKYSYMYKSISSÄ	33
3.1 Johdanto	33
3.2 Vanhentumissääntelyn tavoitteista	34
3.2.1 Yleistä	34
3.2.2 Velallisen näkökulma	35

Sisällys

3.2.3	Velkojan näkökulma	37
3.2.4	Yleisen edun näkökulma	39
3.3	Vanhentumisen suhde perus- ja ihmisoikeuksiin	40
3.3.1	Yleisesti horisontaalisesta soveltumisesta	40
3.3.2	Lähtökohtia vanhentumisnormiston ja perusoikeuksien suhteuttamiseen	45
3.3.3	Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntöä	49
3.3.4	Arviointia	55
3.4	EU-oikeuden vaikutus	59
3.5	Oikeusvertailuvan argumentaation merkityksestä . . .	67
3.6	Yleisten tulkintaperiaatteiden hahmottelua	74
3.6.1	Mistä on kyse?	74
3.6.2	Lakisidonnaisuus	74
3.6.3	Pyrkimys selkeisiin tulkintalinjoihin	76
3.6.4	Vaativuuden mahdollisuuden periaate	79
4	VAHINGONKORVAUSVASTUUN PERUSTEEN MERKITYS. . . .	81
4.1	Johdanto	81
4.2	Jako sopimus- ja deliktivastuuseen	82
4.2.1	Yleistä	82
4.2.2	Välittömän sopimussuhteen ylittävä vastuu	89
4.2.3	Sopimuksentekotuottamus	98
4.2.4	Vastuu asiakastilojen ja yleisön turvallisuudesta	101
4.3	Takautumisoikeudet	105
4.3.1	Johdanto	105
4.3.2	Työnantajan takautumisoikeus työntekijää kohtaan	107
4.3.3	Takautuva vahingonkorvausvaatimus sopimusketjussa	110
4.3.4	Vakuutusantajan takautumisoikeudet	113
4.4	Rikoksella aiheutettu vahinko	119
4.5	Yhteenveto	129

5	TOISSIJAINEN VANHENTUMISAIKA	131
5.1	Säätelystä yleisesti	131
5.2	Sopimuksenulkoisen vastuu	133
5.2.1	Vahinkoon johtaneen tapahtuman käsite . .	133
5.2.2	Vahinkoon johtaneen tapahtuman kesto . .	138
5.2.3	Vahingon aiheutumisen päättyminen	146
5.3	Sopimusperusteinen vastuu	147
5.3.1	Ratkaisukriteerinä sopimusrikkomuksen ajankohta	147
5.3.2	Kerralla täytettävät velvoitteet	151
5.3.2.1	Yleistä	151
5.3.2.2	Suorituksen virhe	153
5.3.2.3	Suorituksen viivästys	161
5.3.3	Kestovelvoitteet	165
5.3.4	Negatiiviset velvoitteet	168
5.3.5	Laajemmat suorituskokonaisuudet	170
5.4	Henkilö- ja ympäristövahinkoja koskeva rajoitus. . .	177
5.4.1	Yleistä.	177
5.4.2	Henkilövahingot	180
5.4.3	Ympäristövahingot	187
5.5	Yhteenvedo	197
6	YLEINEN VANHENTUMISAIKA	199
6.1	Johdanto	199
6.2	Tietoisuuden syntymisestä yleisesti	200
6.2.1	Johdanto	200
6.2.2	Velkojan selonottovelvollisuus	202
6.2.3	Velkojan riittävä tietoisuustaso	209
6.2.3.1	Lähtökohta	209
6.2.3.2	Tosiseikkojen varmistaminen asiantuntija-arviolla	215
6.2.3.3	Tosiseikkojen ymmärtäminen . . .	218
6.2.3.4	Tosiseikkojen oikeudellinen vahvistaminen	218
6.2.3.5	Velallisen suhtautumisen merkitys	228

Sisällys

6.3	Oikeuden sisältöä koskeva tietämättömyys	233
6.3.1	Johdanto.	233
6.3.2	Osapuolten ominaisuuksien merkitys	239
6.3.3	Erehdystyyppin merkitys	243
6.3.4	Mihin oikeussääntöön erehdys kohdistuu?	248
6.3.5	Erityistilanteita	255
6.3.5.1	Johdanto.	255
6.3.5.2	Virheellinen oikeudellinen neuvo tai muu tieto.	255
6.3.5.3	Virheelliseen laintulkintaan perustuva viranomaispäätös.	260
6.3.5.4	Ei-asianosaisen luottamus viran- omaiskäytäntöön.	267
6.4	Sopimuksenulkoisen vastuu	269
6.4.1	Yleistä.	269
6.4.2	Vahingon aiheutuminen ja havaittavuus.	270
6.4.2.1	Yleistä	270
6.4.2.2	Arvioinnin kohde: vahinko- seuraus	271
6.4.2.3	Vahingon jatkuvuus ja vakiintuminen.	275
6.4.2.4	Suhde korvausvaatimuksen oikea-aikaisuuden vaatimukseen	283
6.4.2.5	Vahingon havaittavuuden arvioinnista	287
6.4.3	Vahingosta vastuullisen havaittavaksi tuleminen.	293
6.5	Sopimusperusteinen vastuu.	299
6.5.1	Arvioinnin kohde: sopimusrikkomuksen havaittavuus	299
6.5.2	Arvioinnin perussääntöjä	307
6.5.3	Suorituksen oikaisun tai sopimuksen purkamisen merkitys	309
6.5.4	Ennakoitu sopimusrikkomus	315
6.6	Erityissäännös asiamiehen vastuusta	319
6.6.1	Säännöksen soveltamisala	319

6.6.2	Vanhentumisajan alkamishetki	323
6.6.3	Säännöksen merkityksestä.	328
6.7	Yhteenveto	332
7	VANHENTUMISEN KATKAISEMINEN	335
7.1	Johdanto.	335
7.2	Velkojan korotettu yksilöintivaatimus.	339
7.2.1	Säännöksen tausta.	339
7.2.2	Arviointikriteerejä.	341
7.2.3	Katkaisutoimen vähimmäissisältö	345
7.2.3.1	Kysymyksenasettelu	345
7.2.3.2	Korvaussaatavan olemassaolosta ja sen vaatimisesta	346
7.2.3.3	Vastuun perusta	347
7.2.3.4	Vahingon aiheutuminen	350
7.2.3.5	Saatavan määrän yksilöinnistä.	353
7.3	Liitännäiskustannusten vanhentumisen katkeaminen	355
7.4	Katkeaminen velallisen suoritus-toimen perusteella	358
7.5	Yhteenveto	365
8	KOKOAVIA NÄKÖKOHTIA	367
8.1	Luvun tarkoituksesta.	367
8.2	Jäykän ja joustavan juridiikan kohtaaminen	367
8.3	Aineellisen velvoiteoikeuden merkitys tutkimus- aiheessa	369
8.4	Kansallista vai kansainvälistä oikeutta?	371
8.5	Yleisten tulkintaperiaatteiden merkitys	372
	LÄHTEET	375
	OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO	399
	ASIAHAKEMISTO	405